

Xavier Carmaniu Mainadé

HISTÒRIA AMB PILOTES

Meteora

Xavier Carmaniu Mainadé

Història amb pilotes

Sinopsi, nota biogràfica de l'autor
i fragment del llibre

Meteorα

© Xavier Carmaniu Mainadé, 2010

© de l'edició, Editorial Meteora, SL
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a.

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54 Fax 93 265 11 16

contacte@editorialmeteora.com

www.editorialmeteora.cat

LLIBRE DISTRIBUÏT PER

FI-REX 21, SL

Tel. 93 635 41 20

ISBN 978-84-92874-19-4

PVP 18,00 €

Meteora
10 anys
avançant amb el segle...

Història amb pilotes

SINOPSI

Sempre hem sentit a dir que el futbol ha transcendit el món de l'esport i ha esdevingut «més que un joc», més que un simple enfrontament esportiu. També hem escoltat reiteradament que hi ha clubs de futbol que es consideren «més que un club», i confrontacions entre eters rivals que tothom defineix amb l'expressió «més que un partit».

Aquest llibre pretén demostrar que hi ha jugadors que també han estat «més que uns futbolistes», però no només pels seus dríblings, xuts o passades, sinó per la seva actitud davant la vida, per la seva fortalesa

i integritat davant el poder establert, les dictadures, la misèria, el racisme, la guerra... Si fèssim una alineació amb els seus noms, probablement no guanyariem la Lliga de Campions; en canvi, des del punt de vista humà, tindriem un dels equips més influents en la història mundial dels darrers 120 anys.

Aquí en teniu l'onze titular: Matas, Tull, Blasco, Sindelar, Streltsov, Ben Tifour, Sócrates, Boban, Rinchen, Thuram i Honeyball... La història de la seva vida ha estat la seva victòria més gran.

Història amb pilotes

NOTA BIOGRÀFICA DE L'AUTOR

Xavier Carmaniu Mainadé (Girona, 1975) és historiador. Col·labora o ha col·laborat amb les principals ràdios del país: Cadena SER, RAC1, COM Ràdio, Catalunya Ràdio i Ona FM. A més, entre 2000 i 2007, va presentar a Ona Catalana «El Tren de la Història» que va ser nominat com a millor programa de ràdio als Premis Ràdio Associació de Catalunya el 2002.

Així mateix, ha estat responsable de les sèries documentals de Televisió de Girona «L'Espiral de la Història» (nominada a millor programa local als Premis Zapping l'any 2004) i «Girona Desapercebuda». Actualment en aquest mateix canal presenta l'espai d'entrevistes «La Ciutat dels Llibres».

En el camp de la premsa s'ocupa de la secció «Gironins del s. XIX» del *Diari de Girona*. També ha col·laborat amb *L'Avenç*, *Revista de Girona* i *Clío*. Entre els llibres publicats fins ara destaca la biografia *Carles Rahola, l'home civilitzat* (Biblioteca Valvi-CCG Edicions, 2006).

Història amb pilotes

(fragment)

L'escalfament

LES PORTES DE L'ESTADI s'acaben d'obrir i, de mica en mica, els espectadors van entrant per ocupar les seves localitats. Els més joves vesteixen la samarreta de l'equip, d'altres porten una bufanda penjant del coll o una gorra, i alguns fins i tot van amb una bandera. Tots, vagin com vagin, entren amb la mateixa il·lusió.

Els aspersors acaben de regar la catifa de gespa, que desprèn aquella inconfusible olor que perfuma l'ambient, barrejant-se amb el fum d'algun cigar i amb la flaire de les botifarres, que esperen a la planxa el moment de ser devorades per algun espectador afamat.

Les primeres trompetes i els primers tambors retrunyen tímidament, mentre les graderies cada vegada estan més plenes. La gent fa traveses sobre quins titulars saltaran al camp tot observant els exercicis d'escalfament dels jugadors. El grup, perfectament uniformat, es mou a l'uníson. Els futbolistes gairebé no parlen entre ells, estan concentrats a executar bé els estiraments, els tocs de pilota... s'estan preparant a consciència per fer el que els toca fer. No és un tasca senzilla, al contrari. Fins ara mai ningú no s'ha plantejat un repte com el que tenen ara mateix. Però si algú se'n pot sortir amb èxit, aquest algú són ells.

A un senyal del preparador físic entren al vestidor per rebre les darreres instruccions del seu entrenador. La feina del tècnic és fer-los jugar com toca i per això porta molts mesos preparant aquest partit. Tots saben que és vital no cometre errors, cada passada ha d'anar ben dirigida, la pilota s'ha de moure amb ritme i, sobretot, s'ha de guanyar. I aquí guanyar no només és marcar més gols que el contrari per demostrar que se'n sap més. Aquí guanyar és aconseguir que l'espec-

tador quedi satisfet i marxi cap a casa seva amb bon gust de boca.

AIXÒ HAURIA DE SER un partit de futbol i això ha de ser aquest llibre que, ho haig d'admetre, neix d'un dubte personal i gairebé existencial: ¿si hi ha futbolistes que han estat protagonistes o testimonis d'alguns dels fets més importants de la història de la humanitat en els darrers cent anys, la seva trajectòria pot servir per explicar-los, mal que sigui en part?

Jo crec que sí, però cal saber si tinc raó o estic equivocat. A més, una cosa és la teoria i una altra de molt diferent, la pràctica. ¿Quantes vegades no ha passat que durant els dies previs a un partit, un entrenador prepara minuciosament les tàctiques per vèncer el rival, però quan arriba l'hora de la veritat tot acaba sortint del revés? Això per no parlar del talent de qui pensa les estratègies. Les idees més brillants en les mans més matusseres es converteixen en autèntics nyaps.

Si *Història amb pilotes* és un nyap (esperem que no) o una manera entretinguda i original de

recórrer el passat (esperem que sí), només ho podran dir els espectadors... perdó, els lectors, quan s'acabi el partit... vull dir, el llibre.

L'alineació del nostre equip, diguem-li Història FC, per disputar aquest partit està formada per onze futbolistes. Per ser més exactes, deu jugadors i una jugadora. Són el porter Gregorio Blasco; el defensa Lilian Thuram; els migcampistes Walter Tull, Abdelaziz Ben Tifour, Sócrates, Sonam Rinchen i Zvonimir Boban; i els davanter Matthias Sindelar i Eduard Streltsov. Per les seves característiques particulars, tant Gaspar Matas com Nettie Honeyball tenen llibertat de moviments i poden ocupar la zona del terreny de joc que creguin convenient.

Tots els escollits són d'èpoques diferents i de procedències diverses, però tenen alguns punts de contacte. Com podrà descobrir el lector a mesura que vagi llegint pàgines, això fa que les seves vides s'entrellacin i acabin teixint l'espessa xarxa de la història del segle xx. És el mateix que passa en qualsevol altre equip que vol guanyar: les individualitats d'excel·lents esportistes permeten resoldre situacions puntuals, però quan

tots treballen en conjunt es converteixen en un equip espectacular.

Si s'hagués de buscar una característica comuna que els unís a tots, sense cap mena de dubte aquesta seria que no són futbolistes normals i corrents. Alguns, la majoria, van ser extraordinaris esportistes, però absolutament tots van ser testimonis privilegiats d'algun moment històric. N'hi ha que fins i tot van ser-ne actors principals com ara el palamosí Matas, l'anglès Tull, l'algerià Ben Tifour, el brasiler Sócrates i el tibetà Rinchen. Amb la seva determinació per saltar als terrenys de joc, van fer molt més que jugar a futbol. Així mateix, els casos del basc Blasco, l'austríac Sindelar o del rus Streltsov són molt útils per explicar episodis impactants del passat recent d'Europa, encara que ells en siguin més víctimes que no pas protagonistes voluntaris.

Normalment, el dorsal més especial de qualsevol equip de futbol és el número 10. A l'Història FC, però, aquest privilegi ha estat reservat per a l'11. El porta Nettie Honeyball. Sí, és una dona. Perquè les dones també han jugat a futbol des de quasi el primer moment que aquest

esport va ser present a places i parcs d'Anglaterra. Una altra cosa molt diferent és que algú s'hagi pres la molèstia d'investigar-ho i explicar-ho perquè tothom ho sàpiga. En aquest sentit s'ha de dir que, a les pàgines d'*Història amb pilotes*, hi trobareu algunes dades desconegudes fins al moment, sobretot relacionades amb la pràctica del futbol femení a Catalunya. Per exemple, s'ha pogut detectar quan es van jugar els primers enfrontaments entre dones i la presència de clubs estrangers a Barcelona: durant la dècada de 1920, participant en amistosos amb finalitats benèfiques.

El capítol de Nettie Honeyball no és l'únic on apareixen informacions inèdites. Una de les mancances de la història del futbol català era aprofundir una mica més en la vida de l'introduïdor d'aquest esport al nostre país, l'empordanès Gaspar Matas Danés. Tot i que l'absència de documentació original que permeti resseguir els primers passos del Palamós FC ha fet molt difícil reconstruir la penetració d'aquesta pràctica esportiva al Principat des de l'Empordà, sí que s'ha pogut contextualitzar la biografia del seu funda-

dor en el moment històric, social i econòmic que li va tocar viure. Crec que això ajudarà a entendre per què aquella vila va veure néixer el club degà del futbol català, com es recorda actualment a les portes del seu estadi.

Així mateix és la primera vegada que es donen a conèixer en llengua catalana els casos de Gregorio Blasco, Walter Tull o Eduard Streltsov. Són futbolistes més o menys populars a les seves terres d'origen, però que des del nostre país mai fins ara no havien rebut l'atenció que es mereixen, malgrat tenir unes vides apassionants, dignes de ser portades a la gran pantalla.

Com podrà constatar el lector encuriós que repassi la bibliografia que clou el llibre que té a les mans, s'adonarà que és molt més fàcil saber coses de futbolistes russos, austríacs o brasilers que de jugadors catalans. És prou simptomàtic del tracte que rep l'esport entre els historiadors. Deixant de banda algunes honroses excepcions, com ara els treballs de Carles Santacana, Jordi Finestres, Josep Maria Solé i Sabaté i Jaume Sobrequés, per citar els més coneguts, el cert és que a Catalunya el futbol (i l'esport en general) no

és dels temes que els analistes del passat utilitzen més, ni com a font d'informació ni com a eix de les seves recerques. I és que, tot i que els partits de futbol fa molts i molts anys que congreguen milers de seguidors, els estudiosos prefereixen fixar-se en formacions polítiques o sindicals amb menys afiliats que socis pugui tenir un club, o en publicacions amb un grup reduït de lectors i amb menys incidència social que algun dels equips que juguen al país. Evidentment, no s'ha de deixar de fer una cosa per abocar-se cegament a l'altra, però sí que seria interessant investigar de manera seriosa les implicacions socials i polítiques que ha tingut el futbol al llarg de la història. És més, estic convençut que això obriria noves portes per estudiar la resta de qüestions que ocupen als historiadors des de noves perspectives. I a Catalunya sabem sobradament que aquesta vinculació existeix; només cal resseguir els llibres publicats sobre la trajectòria del FC Barcelona i el seu paper en moments clau de la nostra història, com ara durant les dictadures de Primo de Rivera o de Francisco Franco, o durant el període de la Transició.

Perquè, efectivament, l'esport té molt a veure amb la política. I a tots els que creuen que aquesta sentència és motiu d'anatema només els puc reptar a continuar llegint.

La política, sempre que ho ha cregut necessari, ha fet servir el futbol i el futbolistes. Aquesta activitat esportiva ha estat molt útil pel seu paper de punt de trobada de les masses. Per exemple, les dictadures l'han utilitzat per distreure el poble, o per reforçar la seva imatge fent que el seu país guanyés un Mundial; mentrestant no han estat pocs els governs democràtics amb problemes i els moviments independentistes que se n'han servit per fer conèixer la seva causa. De la mateixa manera, els noms propis del futbol també han estat d'una gran utilitat per a altres interessos fora de l'àmbit merament esportiu. En aquest llibre hi ha jugadors, com ara Walter Tull, reclutats per combatre durant la Primera Guerra Mundial i així servir d'esquer perquè els seus conciutadans també acudissin a les trinxeres; també n'hi ha de represaliats per no respectar prou les normes de funcionament del rígid sistema soviètic de l'URSS, com Eduard

Streltsov; o Matthias Sindelar que, amb la seva mort, es va convertir en una icona de la resistència austríaca durant l'ocupació nazi. Un cas semblant va ser el de Zvonimir Boban que, amb tan sols un gest, va ser elevat a la categoria de mite de la independència de Croàcia durant la Guerra dels Balcans.

Ara bé, aquesta relació no ha estat unidireccional, perquè hi ha hagut esportistes que han aprofitat la seva incidència social (ara se'n diu ressò mediàtic) per fer arribar un determinat missatge polític o ideològic a la ciutadania. En aquest sentit només cal repassar la trajectòria del defensa francès Lilian Thuram, que va fer servir la seva rellevància pública per criticar la política de Nicolas Sarkozy durant els disturbis viscuts a l'extraradi de París l'any 2005.

(...)

El Mundial de Sud-àfrica 2010 ens ofereix l'oportunitat d'analitzar aspectes del món del futbol que van més enllà dels resultats dels partits o dels guanyadors dels campionats.

Xavier Carmaniu, historiador i periodista, ens acosta les biografies d'onze personatges que han transcendit el món del futbol i han entrat de ple en la Història en majúscules.

Gràcies a **Història amb pilotes** viatjarem de Palamós al Tibet, passant pel Brasil, Anglaterra, França... i saltarem en el temps fins a la Guerra dels Balcans, la descolonització d'Àfrica, l'URSS de la Guerra Freda, l'Alemanya de Hitler, l'exili de l'Espanya republicana... per arribar a l'any 1895 i comprovar que les dones ja jugaven al futbol!